КОНТРАСТИВТІ ЛИНГВИСТИКА • 1-ДӘРІС

Контрастивті лингвистика

Теориялық негіздері, қалыптасуы және даму бағыттары

«Шетел тілі: екі шетел тілі» · 4-курс бакалавриат · Қазақ және ағылшын тілдері

Дәріскер: Кузембекова Ж.Ж., PhD, қауымдастырылған профессор

Дәріс жоспары

1. Контрастивті лингвистика дегеніміз не?
2. Қалыптасу кезеңдері
3. Салғастыру принциптері
4. Талдау деңгейлері мен сөз реті
5. Даму бағыттары

Контрастивті лингвистика дегеніміз не?

Екі немесе одан көп тілдің жүйесін ұқсастығы мен айырмашылығына қарай салғастыра зерттейтін тіл білімінің саласы

Объект

Екі тілдің жүйесі мен деңгейлері

Әдіс

Салғастыру, контраст

Мақсат

Айырмашылықты анықтау

Қалыптасу кезеңдері

1926–1936

В. Матезиус

Прага мектебі: тілдерді талдамалы салыстыру идеясы

1945

Ч. Фриз

Тіл үйретуде ана тілімен салғастыруды ұсынды

1941

Б. Уорф

«Контрастивті лингвистика» терминін енгізді

1957

Р. Ладо

«Linguistics Across Cultures»: қолданбалы негіз

Салғастыру принциптері

01

Ортақ негіз

«Tertium comparationis»: салғастыруға мүмкіндік беретін ортақ өлшем

02

Деңгейлік талдау

Фонетикадан прагматикаға дейін тілдің әр деңгейі жеке қаралады

03

Айырмашылыққа назар

Қиындық тудыратын құбылыстар анықталып, интерференция болжанады

Талдау деңгейлері: қазақ және ағылшын

Деңгей	Қазақ тілі	Ағылшын тілі
Фонетика	сингармонизм: дауыстылар үндеседі	сингармонизм жоқ, екпін маңызды
Морфология	жалғамалы (агглютинативті) құрылым	аналитикалық құрылым, жалғау аз
Синтаксис	баяндауыш сөйлем соңында (SOV)	бекітілген сөз реті (SVO)
Лексика	түркі және араб-парсы қабаттары	герман және роман қабаттары

Меңгеру қиындығының диаграммасы

Ладо болжамы: айырмашылық артқан сайын қиындық артады

Бірдей құрылым

Оң трансфер,
оңай меңгеріледі

Ұқсас құрылым

Аздаған түзету қажет

Ішінара айырмашылық

Интерференция
қаупі бар

Мүлде жаңа құбылыс

Ең қиын, арнайы
жаттығу керек

Сөз реті: SOV және SVO

Қазақ тілі

Мен	кітап	оқимын
S, бастауыш	O, толықтауыш	V, баяндауыш

Ағылшын тілі

I	read	a book
S, бастауыш	V, баяндауыш	O, толықтауыш

Даму бағыттары

Теориялық бағыт

- Тілдердің жалпы заңдылықтарын анықтау
- Типологиялық ұқсастық пен ерекшелікті сипаттау
- Тіл жүйесінің деңгейлерін салғастыру

Қолданбалы бағыт

- Шетел тілін оқыту әдістемесі
- Аударма теориясы мен практикасы
- Екі тілді сөздіктер құрастыру

Қорытынды

1. Контрастивті лингвистика тілдерді салғастыра зерттейтін сала
2. Қалыптасуы Матезиус, Уорф, Фриз, Ладо есімдерімен байланысты
3. Бағыттары: теориялық және қолданбалы

Талқылау: қазақ тілінің қай ерекшелігі ағылшын тілін үйренуді қиындатады?